

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 3, Article Number:D0101

NWSA-FINE ARTS

Received: March 2012

Accepted: July 2012

Series : D

ISSN : 1308-7290

© 2010 www.newwsa.com

Levent Mercin

Ömer Faruk Çiftçi

Dumlupınar University

leventmercin@dumlupinar.edu.tr

omerfarukciftci@gmail.com

Kutahya-Turkey

**HIRVATİSTAN'IN MİLLİ SEMBOLÜ OLAN SATRANÇ TAHTASI'NİN SEMİYOLOJİK AÇIDAN
İNCELENMESİ**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Hırvatistan'ın milli sembolü olan satranç tahtası sembolünün semiyolojik açıdan incelemesini yapmaktır. Araştırmada genel tarama modeli ve nitel yöntemlerden görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın verileri Hırvatistan'ın Osijek Devlet Arşivindeki kaynakların incelenmesi ve Hırvatistan'ın Osijek kentinde yaşayan Hırvat Vatandaşlar ve Hırvatların Dünyaca ünlü grafik tasarımcısı Boris Ljubičić yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bayrakta kullanılan satranç tahtası sembolü: bir görüşe göre Kral Drzislav'ın bir satranç oyunundan zaferle ayrılması ve kurtuluşunu sağlamasından dolayı; bir diğer görüşe göre Hırvat milli sembolünün satranç tahtası olarak belirlenmesi, birebir gerçek bir satranç düellosundan ziyade, ortaçağdaki taht ve iktidar kavgaları göz önüne alındığında, bu zorlu zaman aralığını kendi lehine çevirmeyi bilen Hırvatların soyut olarak benimsediği bir simge olmasındandır. Ayrıca bir görüşe göre de; hanedanlık döneminde kırmızı ve beyaz kareler savaş alanını temsil ediyordu. Kırmızı kareler mücadele ve kanı, beyaz veya gümüş kareler ise zaferi ve kazanmayı ifade etmektedir. Neyi sembolize ettiği ve niçin kullanıldığıyla ilgili farklı görüşler olsa da, Hırvatistan'ın stranç tahtası, geçmişten günümüze kadar Hırvatların hem armalarında hem de bayraklarında kullanılmaktan vazgeçemedikleri milli sembolleri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sembol, Görsel İletişim, Grafik Tasarım,
Satranç Tahtası, Semiyoloji

**THE INVESTIGATION OF CROATIAN NATIONAL SYMBOL: CHESS BOARD IN SEMIOLOGICAL
PERSPECTIVE**

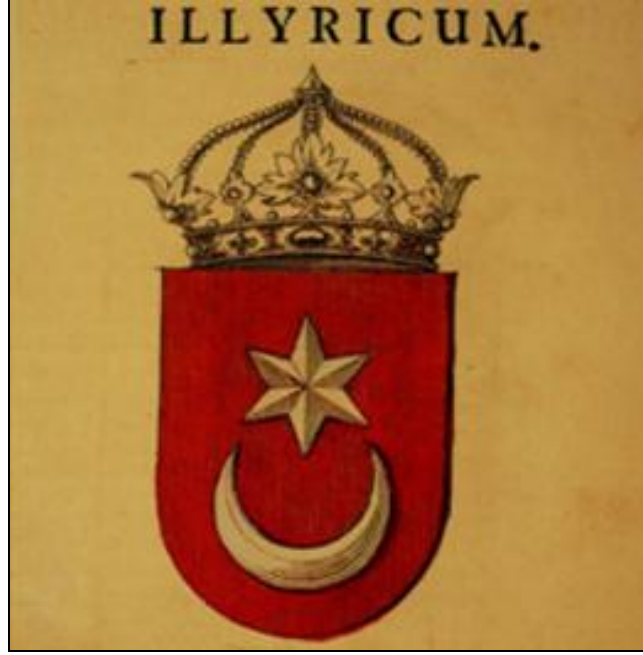
ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate chessboard which is Croatia's national symbol is review terms of semiology. Interview technique and qualitative methods were used in the survey. Data set was gathered from the archives in Osijek City, Croatian citizens and interviews made with world-renowned Croatian graphic designer Boris Ljubovic who is living in Osijek. All data was obtained from archives and interviews. Depending on the findings about flag symbol of the chessboard: According to a view, King Drzislav won a chess game duel, and owing to this victory he earned his liberation due to provision of chessgame he pick the chessboard as a symbol of Croats. According to another view, considering the challenging time interval, chessboard was decided as a Croatian national symbol since it symbolizes real throne and power struggles in the middle ages rather than a chess duel and it is an abstract icon for Croats turned the struggles for throne in their favour and adopted it. In addition, according to another opinion; dynastic period the red and white squares were representing the battlefield. Struggle and blood were represented by red squares, the victory and the wining were represented by white or silver color squares. Even though, there are so many different opinions about how and why are Croats using the symbol of chessboard as their national identity symbol, there is something definitely obvious, that chessboard symbol is indispensable for Croats on their flag and their national identity.

Keywords: Symbol, Visual Communication, Graphic Design,
Chessboard, Semiology

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

12. Yy. da (1196) Hırvat Devletinin kullandığı sembol, kırmızı zemin üzerine (ay yıldız) 6 köşeli yıldız ve hemen onun altına bir hilal yerleştirilerek tasarlanmış bir formdu (Şekil 1). Bu form içerisinde yer alan yıldız, insan hayatını ki bu aynı zamanda devletlerin de devamlılığını ifade etmekte, hilal ise o hayatın, yani Hırvat Devletinin devamı için onu koruyan kutsal bir gücü sembolize etmekteydi.

Şekil 1. İliya devletinin arması
(Figure1. Illyria country coat of arm)

Şekil 2. İliya Devleti'nin topraklarını gösteren harita
(Figure 2. The map which shows Illyrian lands)

Hırvatlar, önceleri çok etkili bir biçimde bu simgeyi kullanmış olsalar da, sonraları, onu vurgulayıcı bir şekilde kullanmaktan vazgeçmişler ve bugün ise görsel hiyerarşi bakımından sembolü ikincil plana iterek onu yaşatmaya devam etmişlerdir. Örneğin bugün hala Hırvatistan Cumhuriyetinin Bayrağında bu sembol kullanılmaktadır (Şekil 3) (Grakalić, 1990: 20).

Şekil 3. Günümüzde kullanılan Hırvatistan Cumhuriyeti Bayrak arması
(Figure 3. Today's coat of arm of Republic of Croatia flag)

Hırvat geleneklerine göre bu sembol, Hristiyan inancına çok yakın gelen bir anlayıştı ve bu yüzden bu simgeyi daha sonraki yıllarda da mezar taşlarında ve kilise binalarının süslemelerinde kullandılar.

Hırvatlar, Hristiyan inancına sahip bir millet olmalarına rağmen bu ay yıldız sembolünü kullanmışlardır. Hatta Türkler, Balkanları fethettiği zaman, bayraklarında Hırvatlarınkine benzer ay yıldız formu olmasına rağmen, onlar önceden de kullandıkları büyü ve hayatın simgesi olarak kabul ettikleri bu ay yıldız sembolünü kullanılmaktan vazgeçmemişlerdir. Ancak ay yıldız sembolü önceleri kullanılmasına rağmen şimdilerde satranç tahtası sembolü ön plana çıkmıştır. Ve bu sembol günümüzde yaşamın hemen hemen her alanına girmiştir. Bu olgulardan hareketle, Hırvatların yıllardan beridir ay yıldız sembolünü benimsemiş ve kullanmış olmalarına karşın, sonraları satranç tahtası sembolünü milli bir sembol olarak neden kullandıklarını irdelemek ve elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunmak bu araştırmanın gerekçesini oluşturmuştur.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu araştırma, Hırvatların yegane sembolü olan kırmızı beyaz satranç tahtasının grafiksel olarak başarılı bir kullanımının nelere bağlı olduğunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Ayrıca bu araştırma Hırvatların Milli sembolü olan kırmızı beyaz satranç tahtasını semiyolojik açıdan incelemesi ve sonuçlarını ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar, kurumsal kimlik tasarımcılarını ve özellikle de bir ülkenin kurumsalını oluşturacak grafik tasarımcıları, grafik tasarım eğitimi alan öğrencileri doğrudan ilgilendirmektedir. Sonuçlar gelecekte hem kurum hem de organizasyonlar için tasarlanacak logolara ışık tutabilir. Ayrıca bu çalışmanın bulguları ve yorumlarına göre oluşturulacak milli semboller sayesinde o ülkenin ve ürünlerin veya organizasyonların

algılanabilirliği ile akılda kalıcılığı arttırılabilir. Bunun yanı sıra araştırma grafik tasarım alanına kaynak olabilir.

3. DENEYSEL ÇALIŞMA, ANALİTİK ÇALIŞMA VEYA ANAKONU-MEVZUU (EXPERIMENTAL METHOD-PROCESS; ANALYTICAL STUDY VEYA SUBJECT)

Bu araştırmada genel tarama modellerinden literatür taraması ile nitel yöntemlerden doküman incelemesi, gözlem ve görüşmelerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda Hırvatistan'ın Osijek şehrine gidilmiş; Hırvatistan'ın Osijek Devlet Arşivindeki kaynaklar incelenmiş ve Hırvatistan'ın Osijek kentinde yaşayan Hırvat Vatandaşlarla görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca araştırma süresince fotoğraf çekilerek Hırvatların milli sembollerinin toplumsal yaşamdaki yansımaları belgelenmiştir. Bunun yanı sıra araştırma kapsamında teknolojinin imkanlarından da yararlanılarak, Hırvatların dünyaca ünlü grafik tasarımcısı Boris Ljubičić ile de iletişim kurulmuş ve konu hakkındaki görüşleri alınmıştır. Tüm bu araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Bugüne kadar Hırvatistan'ın milli sembol olarak kullandığı Satranç Tahtası armasının çıkış noktası hakkında değişik yorumlar yapılmıştır. Bunlardan ilki, Hırvat Kralı Držislav'ın, Venedik Dükü Peter II. Orsolom ile girdiği savaşta yakalanmasıyla başlar. Hikaye şöyledir: Venedikliler savaşta Hırvat Kralı'nı canlı yakalar, Venedik Dükü Peter II. Orsolom'un satranca ilgisi vardır. Hırvat Kralı'nın canlı ele geçirildiğini öğrenince, satrançta uzman olduğu bilinen Hırvat Kralı Držislav'a bir teklifte bulunur. Teklife göre "Eğer Kral Držislav Venedik Dükü'nü satrançta 3 kez üst üste yenerse özgürlüğünü kazanacaktır" ve bu olur. Kral Držislav, Dük'ü 3 kez üst üste yener, Peter II. Orsolom sözünü tutar ve Kral'ı serbest bırakır.

Držislav kurtuluşu anısına, stranç tahtası sembolünü kendi ülkesi için bir arma olarak (Coat of arms) belirler. Ve böylece "satranç tahtası" Hırvat milli sembolü olur (Kovačević, 2000: 166).

İkinci bir görüş ise bunun aksi yöndedir, şöyle ki, bu hikayenin gerçek olamayacağı tarihçiler tarafından söylenmektedir. Çünkü 998 (M.S.) yılında Peter II. Orsolom Adriyatik Denizi'nde donanmasıyla dolaşıp Hırvatistan'ın Dalmaçya Bölgesi'ndeki şehirleri fetih ediyordu ve bu sırada Držislav çoktan ölmüştü. Bununla beraber, Orsolom savaşta Držislav'ın torunu olan Stjephan'ı esir aldı ve Stjephan Venedik'te esir statüsünde tutuldu. Anlaşmaya göre, Kral'ın torununun babası Kreshimir III., Peter II. Orsolom'a, Orsolom'un kendi kardeşiyle olan husumetinde yardım edecekti. Bu arada Držislav'ın 4. çocuğundan en büyüğü Svetoslav Suronja babasının ölümünden sonra bütün Hırvat topraklarına göz dikti. Oysaki Kral Držislav vasiyetinde Suronja'ya dükülüğünü verip diğer 3. kardeşiyle gücünü paylaşmasını vasiyet etmişti. Diğer kardeşler Bulgar İmparatoru Samuilo ile anlaştı ve Svetoslav Suronja'yı alaşağı edebilmek için güçlerini birleştirdi. Svetoslav'ı defettikten sonra Samuilo fetih ettikleri toprakları Kreshimir ve Gojslav'ın hakimiyetine verdi. Bu olaydan sonra Hırvatistan Bizans yerine Bulgar İmparatorluğu ile müttefik oldu.

Diğer taraftan Venedik kaynakları, Kreshimir III.'ün Svetoslav Suronja'yı Peter II. Orsolom'un güçlü desteği ile yendiğini göstermektedir. Trogiru Kasabası'nda (sahilde) Peter II. Orsolom ve Kreshimir III. arasında bir buluşma gerçekleşti. Bu toplantıda, Kreshimir'ın oğlu (esir) Stjephan, Dük'ün tek kızı olan Joscllom ile evlenmesi kararlaştırıldı. Aynı zamanda Svetoslav ve ailesinin sürgünü hakkında da anlaşıldı. Anlaşmaya göre: Svetoslav Venedik'e gidecekti

ve gitti de. Venedik ihtilalinden sonra Svetoslav Macaristan'a kaçtı ve orada öldü (Grakalić, 1990: 20).

Bu efsaneden ve tarihsel gerçeklerden yola çıkıldığında, satranç tahtası sembolünün ortaya çıkışı, Hırvat varislerinden Kreshimir III'un esir oğlunun, Dük'ün yegane kızı Jasclom ile evlenmesi, açgözlü Svetoslav Suronja'nın ülkeden defedilmesi, dönemin en güçlü devletlerinden biri olan ve çok güçlü bir donanmaya sahip olan Venedik Dük'ü ile müttefik olunması (Venedik Dük'ü de kendi kardeşi ile taht kavgası içindeydi), Hırvat topraklarında istikrarın sağlanması vb. Kral Držislav'ın ölümünden sonra çok akıllıca bir politika izleyen Kreshimir'in dezavantajlı başladığı bu "satranç oyunu"nu kendi lehine çevirmesini bilmiş olmasındandır denilebilir (Petričević ailesi). Dolayısıyla Hırvat milli sembolünün satranç tahtası olarak belirlenmesi, birebir gerçek bir satranç düellosundan ziyade, ortaçağdaki taht ve iktidar kavgaları göz önüne alındığında, bu zorlu zaman aralığını en avantajlı bir şekilde değerlendirerek, Hırvatların bu simgeyi soyut özelliğini de dikkate alarak benimsemesindedir. Fakat bu simge soyut olmasına rağmen açık ve net bir şekilde benimsenmiştir (Branislav Miličić , Evangelical Theological Faculty Osijek, Asistan ve gönüllü).

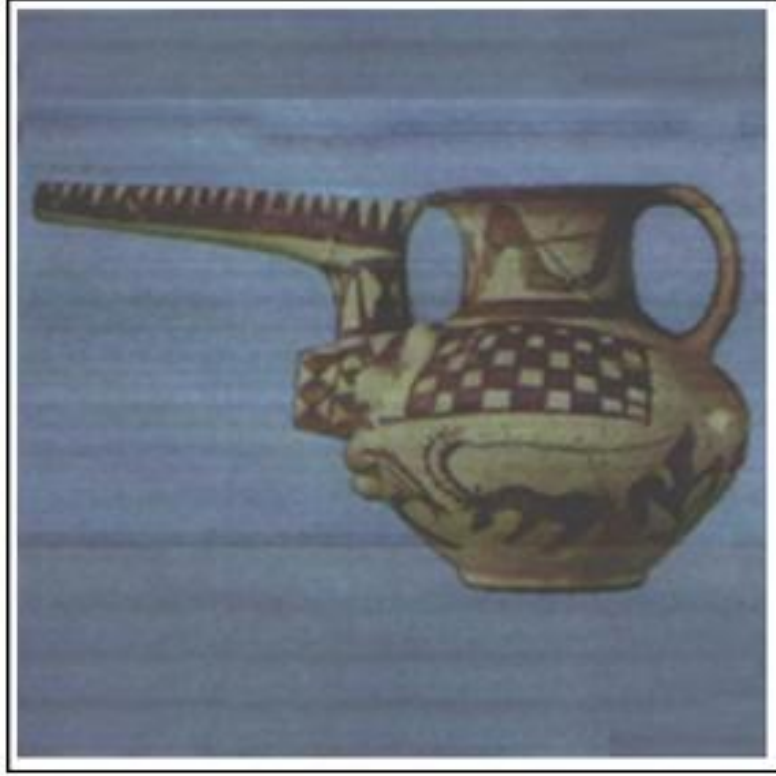
Tarihte ilk kullanılan kırmızı beyaz satranç tahtası sembolünün Gürcistan'da yapılan kazılarda bulunan M.Ö. 12. yy'a ait vazolarda görüldüğü bilinmektedir (Şekil 5). Bu vazolar ve taş tabletler hanedanlık zamanlarından çok daha öncesine aittir. Vazolarda kırmızı beyaz kareler, arka arkaya getirildikleri için uzunlamasına çizgiler halinde algılanmaktadır. Bu motifin ilk İran'da kullanıldığı bilinmektedir ve o topraklardaki anlamı İran'daki güney ve batı kabilelerinin "ulusal birliğini" simgelemektedir.

Milattan önce 12. yy'da İran kültüründe, kabileler zamanında, dünya renklerle ifade ediliyordu ve bu anlamda kırmızı güneyi beyaz ise batıyı sembolize etmekteydi (Şekil 4).

Şekil 4. Dekoratif seramik Boyalı "boyalı oda" M.Ö. 8-7 YY, bulunma yeri: Baba Jan, Luristan, İran

(Figure 4. Decorative ceramic "painted room" B.C. 8-7 century, location of discovering Baba Jan, Luristen, Iran)

Şekil 5. Gaga ağızlı hırvat sembollü vazo (merkez İran) 0,9-8 M.Ö
Tahran'da Arkeoloji Müzesi

(Figure 5. Croatian spouted vase with a symbol (central Iran), 9-
8 BC Archaeological Museum in Tehran)

Ancak İran kültüründe kabileler zamanında böyle bir simgeleştirme olmasına rağmen, 12.yy'da eyalet mühürleri veya sembolleri Avrupa'da var mıydı? Eğer vardıysa hangi şartlarda kullanıldığı bilinmemektedir.

Çoğu tarihçiye göre orijinal arma kareleri (coat of arms), Avrupa'nın güneyindeki yönetimlerde kullanılırdı. Kırmızı beyaz karelere orta çağda Hırvat Devleti'nin bulunduğu her yerde rastlanır ve bu kayıtlar 1527 yılına kadar uzanır. Bu sembolün gayri resmi olarak ilk kez Çetigrad Parlemtosu'nun arşivinde 8X8 kareden oluşan bir mühürde atılarak kullanıldığı görülmektedir(Şekil 6). Bu 8X8 kare, aynen İran devlet mühründeki gibi ölçü olarak 8X8 biçimindedir.

Arma resmi olarak, Hırvat topraklarında Çetigrad Parlemtosu'nun 1527 yılında kullandığı mum mühürlerde yer almıştır (Stančić ve Čaldarović, 2011: 10).

Œekil 6. ÇeŒingrat parlamentosu'nda kullanılan 8X8 satranç tahtası
sembolünün resmi olarak ilk defa kullanılması (1527)
(Figure 6. ÇeŒingrat parliament for the first time in the official use
of the symbol used in the 8X8chessboard) (1527)

Diđer bir iddiaya göre, A.Crnice'nin yazdığı makalede arma (Hanedan Arması), yani kareler, kural ve yasalara göre savaş alanını gösteriyordu. Bu kareler savaş alanındaki aileleri temsil ediyordu. Ve savaşı kazanan general bu satranç tahtası simgesini kendi arması olarak kabul etmişti. Bu kareler A. Crnice'ye göre, 16. yy 'da Osmanlı'larla olan zorlu savaşlar sırasında kullanılmaya başlandı. Yani Peter II. Orsolom ve DržiŒlav arasındaki bu satranç dellosuyla gerçekleşmiş olması mümkün değildi. Mantıklı olan ve büyük bir ihtimalle; hanedanlık döneminde kırmızı ve beyaz kareler savaş alanını temsil ediyordu. Kırmızı kareler mücadele ve kanı, beyaz veya gümüş kareler ise zaferi ve kazanmayı ifade ediyordu. Bu bilgiler ışığında arma incelenecek olursa, ilk kare olan kırmızı, kanı, yani mücadeleyi; sonrasında ise beyaz veya gümüş kare ise zaferi ve kazanmayı temsil ettiği, bu yüzden de armada kırmızı beyaz kareler kullanıldığı söylenebilir (Stani ve Ćaldarovi, 2011: 63).

Hırvat milli sembolünün ilk defa para üzerinde yer alması, 1525'de Osmanlılar Döneminde Hırvat Kralı Ludvika II.'nin adına basılan kabartmasının olduğu parada görülür. Buradan hareketle, bu parada görülen armanın içerisindeki karelerdeki kırmızılar mücadeleyi, beyaz ise zaferi sembolize ettiğinden; özellikle parada zafer kazanan komutanın portresinin kabartmasının yer almasının doğal bir sonuç olduğu anlaşılmaktadır.

Bu para (Œekil 7), aslında o dönemde ekonomik ve siyasi gücü zayıflamış olan Hırvatistan'ın, Ludvika II.'nin iktidarında olduğundan çok daha gcl olduğunu göstermek amacıyla da basılmıştır.

Şekil 7. Ludvika II'nin bastırıldığı satranç tahtası sembollü para
(Figure 7. Coin from Ludvika II, the chess board with a symbol of
money)

Dolayısıyla bu dönemde Hırvatların hem Osmanlıların Hırvat topraklarına (Slavonija) girmesi, hem de Hırvatların kendi soyluları arasında anlaşmazlıklarının ortaya çıkmasıyla oluşan kaostan kurtulabilmesinin ve Monarşinin birlik-beraberliğini sağlayabilmesinin yollarından birisinin, Ludvika II.'nin, bu parada zafere ulaşan komutan imajının verilmesiyle elde edilebileceği düşüncesidir (Kovačević, 2000: 40).

12. yy. da armalar kalkanların üzerinde görülmeye başlandı. Feodal dönemde Lordlar, kendi askerlerini bu armalarla işaretliyor ve birliklerinin savaş alanında nerede olduğundan haberdar oluyordu (Stančić ve Čaldarović, 2011: 8). Bu anlamda armalar, bir "Avrupa kültür ürünü" olarak orta çağda gelişti (Stančić ve Čaldarović, 2011: 8).

Ayrıca Nikša Stančić ve Dubravka Peić Čaldarović'e (2011: 63) göre, Hırvat ülkesindeki en nüfuzlu Šubici Zrinski, Krčaki Frankapani, Čupori ve Karlović (Kurjakovići) ailelerinin askerlerinin kalkanlarına satranç tahtası motifini geçici veya kalıcı şekilde yerleştirterek, armaların o ailelerin görsel kimliğini oluşturmuştur. Bu satranç tahtası motifi, genel olarak hanedan armalarının içerisinde bir bölümü oluşturan imge idi (Şekil 8).

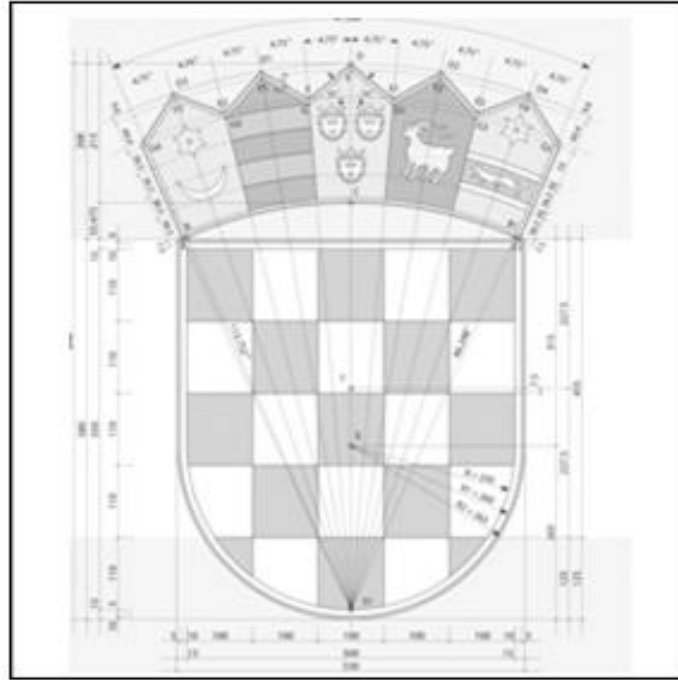
Şekil 8. Armaların çıkışının temeli olan temsili asker kalkanları
(Figure 8. Representation of the soldiers shields with emblems basis
of ocur)

Tarihi süreç içerisinde krallıkların dağılmasından sonra, yani Yugoslavya Krallığından sonra Hırvatların devrimini savunan Ustashi (Milli Mücadele Savaşçıları) dönemi başladı (1939-1945). Burada Ustashilerin savundukları ideoloji, Hırvatların bağımsızlığı idi. Ustashiler bu dönemde, bu sembolde kırmızı ile başlayan kare yerine beyaz kullanarak kendilerine göre devrimi sembolleştirdiler. Bu değiştirilen satranç tahtasındaki beyaz, psikolojik olarak yeniliği, modernliği ve aydınlık bir geleceği simgelediğinden belki de devrimin iyimser ruh halini yansıtmaktaydı. Diğer bir taraftan tasarım gereği Ustashi'lerin simgesi olan "U" harfinin de ilk karede yer alması gerektiğinden, ilk karenin beyaz olmasına grafiksel bir gereksinim de vardı (Şekil 9). Fakat sonuç olarak tam anlamıyla bugüne kadar Ustashi'lerin satranç tahtasının sol üstteki ilk kareyi neden beyaz bir kare ile başlattıklarını gösteren bir kaynak bulunamamıştır (Jasmina Šapčanin, Osijek kentininin önde gelen şahsiyetlerinden, 2011).

Şekil 9. Ustashi arması
Figure9. Coat of Arms Of Ustashies

Günümüzde kullanılan Hırvatistan bayrağının tasarımı Miroslav Šutej tarafından yapılmış ve 21 Aralık 1990 da kabul edilmiştir.

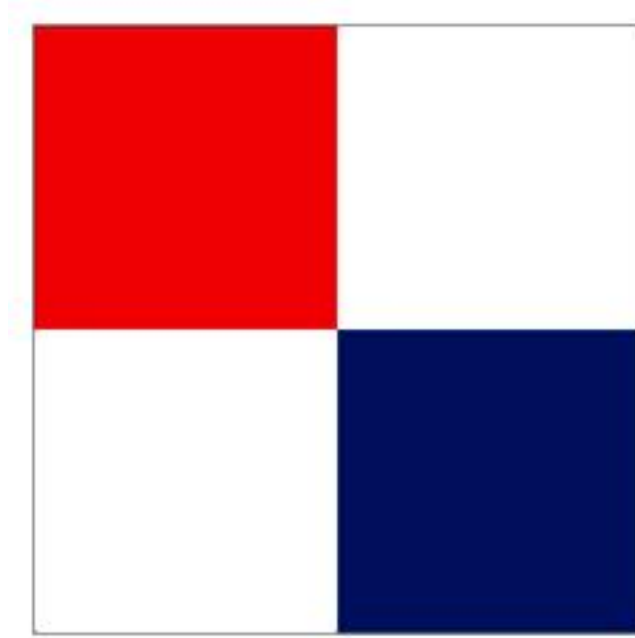
Şekil 10. Hırvatistan armasının matematiksel şeması
(Figure 10. Croatian coat of arms the mathematical scheme)

Hırvatistan Cumhuriyeti'nin tüm kurumsal görsellerinin tasarımı, yazar ve akademisyen olan Miroslav Šutej tarafından kaleme alınmış, dijital ortama tasarımcı Božo Kokan tarafından aktarılmıştır(Şekil 10).

Hırvatistan'ın renkleri, Boris Ljubičić tarafından en sade ve akılda kalıcı bir şekilde 4 kareden ve üç renkten oluşmuştur (Şekil 11). Ljubičić'in tasarladığı bu sembol, daha sonra çeşitli

platformlarda da uygulanmıştır (Şekil 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21).

(Boris Ljubičić, dünyaca ünlü Hırvat grafik tasarımcı)
<http://www.graphis.com/cfe/online/branding6/?id=7812#>

Şekil 11. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolü
(Figure 11. Croatian symbol, designed by Boris Ljubičić)

Şekil 12. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün moda
tasarımında kullanımı
(Figure 12. Use of the symbol of Croatia as a fashion design, designed
by Boris Ljubičić)

Şekil 13. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün moda tasarımı
tasarımında kullanımı
(Figure 13. Use of the symbol of Croatia as a fashion design, designed by Boris Ljubičić)

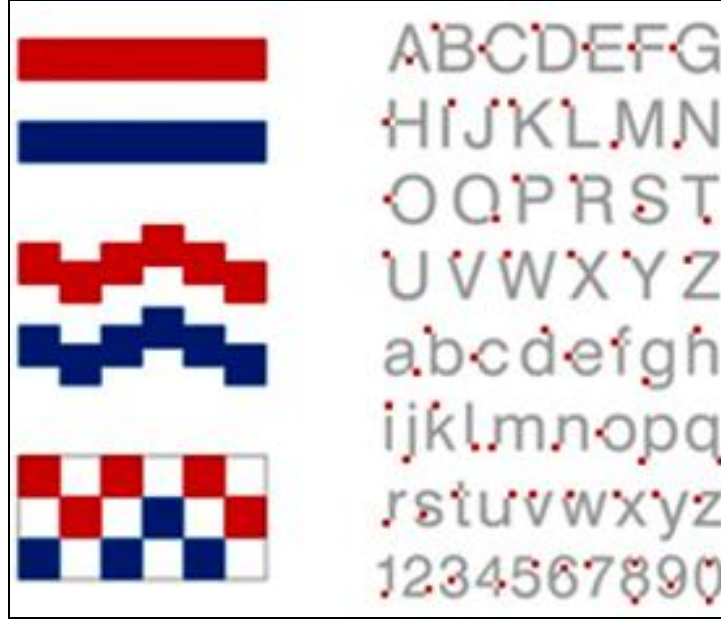
Şekil 14. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün moda tasarımı
tasarımında kullanımı
(Figure 14. Use of the symbol of Croatia as a fashion design, designed by Boris Ljubičić)

Şekil 15. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün moda tasarımında kullanımı, (Kurdale)
(Figure 15. Use of the symbol of Croatia as a fashion design, designed by Boris Ljubičić, (Ribbon))

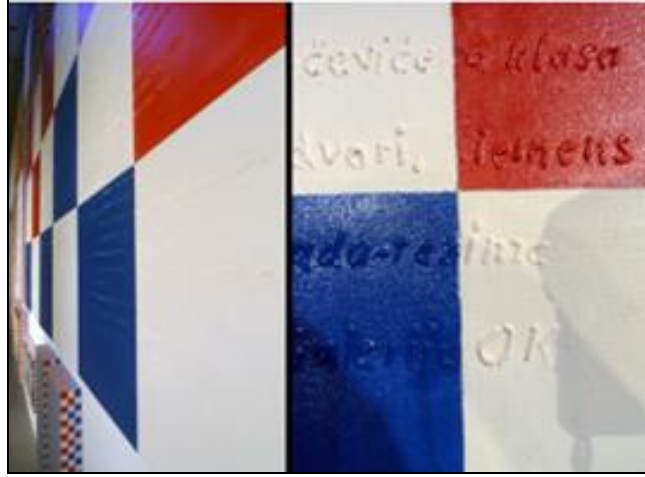
Şekil 16. Boris Ljubičić tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün bayrak olarak kullanımı
(Figure 16. Use as a symbol of the Croatian flag was designed by Boris Ljubičić)

Şekil 17. Boris Ljubicic tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün temel bayrak renklerinden çıkış aşamaları ve font tasarımı
(Figure 17. the becoming of the Croatian symbol from the basic colors of flag, which designed by Boris Ljubicic, and font colors of the occuring stages of the design)

Şekil 18. Boris Ljubicic tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün billboard kullanımı
(Figure 18. Croatian symbol, designed by Boris Ljubicic use of billboard)

Şekil 19. Boris Ljubicic tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün içmekanda kullanımı

(Figure 19. Use of the symbol of Croatia at interior place which designed by Boris Ljubicic)

Şekil 20. Boris Ljubicic tarafından tasarlanan Hırvat sembolünün bayrak ve dekoratif anlamda kullanımı

(Figure 20. Use of the symbol of Croatia with a decorative sense which designed by Boris Ljubicic)

Şekil 21. Genç Graffitiler tarafından boyanan Osijek tramvaylardan birisinde de "satranç tahtası" sembolünü bambaşka bir mecra olan graffitide de görmekteyiz (2012)

Figure 21. "Chessboard" symbol painted on one of Osijek Trams by the young graffiti artists. in this way, we see the chessboard symbol in a very different platform also (2012)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RE COMMENDATIONS)

Hırvatlar, milli sembol olarak kabul ettikleri satranç tahtası formunu, kimine göre bir oyunda kazanılmış zafer sonucunda, zaferi elde eden kralın elde ettiği zafer anısına bir sembol olarak benimsemesinden; kimine göre bir savaşta ortaya çıkan çatışmadaki kanın kırmızı kare ile ve savaş sonrası zaferin ise beyaz kare ile sembolize edilmesinden; kimine göre de birebir gerçek bir satranç düellosundan ziyade, ortaçağdaki taht ve iktidar kavgaları göz önüne alındığında, bu zorlu zaman aralığını en avantajlı bir şekilde değerlendirilmesinden dolayı Hırvatların bu simgeyi soyut özelliğini de dikkate alarak benimsemesinden dolayı kullanmışlardır.

İlk zamanlarda ay yıldız formu ile başlayan daha sonra satranç tahtası kareleri yanında yine ay yıldız formuna yer verilerek sürdürülen Hırvat milli sembolü, en son yalın, soyut ama yine satranç tahtası biçiminde kullanılmaya devam edilmiştir. Şekil 11.de de görüldüğü gibi sıra dışı basitlikteki iki karenin grafiksel anlamda kullanımı, Boris Ljubičić tarafından tasarlanmış ve en basit anlamda Hırvatistan'ı temsil etmesi sağlanmıştır. Önceleri sadece arma ve paralarda kullanılan satranç tahtası sembolü, şimdilerde hemen hemen her yerde varlığını gösterdiği anlaşılmaktadır (Şekil 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21). Ayrıca Hırvatların milli sembolü olan satranç tahtasının kullanımına ilişkin en dikkat çekici ve etkin olan uygulama örneklerinden biri ise Hırvatistan Milli Futbol Takımı'nın uniformalarıdır. Normalde kırmızı beyaz mavi renklere sahip bir bayrağa sahip olan Hırvatistan, bu renkleri futbol takımının uniformasında kullanmakla beraber, baskın olarak, kırmızı-beyaz

satranç tahtası sembolüne formanın ana tasarım ögesi olarak yer vermiştir. Bu durum izleyicide doğrudan bir farkındalık yaratmakta ve hiçbir ek bilgiye gereksinim duymaksızın, kırmızı beyaz kareli formayla oynayan takımın, Hırvatistan milli takımı olduğunu algılatmaktadır.

Hırvatistan milli takımının bu renkleri tercih etmesinin belki de tek dezavantajı, aynı futbol maçında karşı takımın kırmızı beyaz ve mavi formayı tercih etmesi durumunda, izleyicinin diğer takımın hangi ülkeye ait olduğunu ancak bilgilendirme grafiklerine bakarak anlayabilecek olmasıdır. Öyle ki Fransa, Sırbistan ve Amerika Birleşik Devletleri vb. birçok ülke aynı renkte bayraklara ve formalara sahiptir. Benzer örnekler, birçok platformda da dillendirilebilir. Örneğin Croatian Air Lines'a ait uçağın kuyruğundaki kırmızı beyaz kareler veya kış olimpiyatlarında slalom yapan bir kayakçının kırmızı beyaz kareli tozluk veya kask'ının olabilmesi vb. gibi.

Günümüz dünyasının modern iletişim çağındaki görsel uyarılar, maruz kalınan diğer bütün uyarılar kadar etkilidir denilebilir. Bu olgunun varlığı kabul edildiğinde ve Hırvatistan Satranç tahtası sembolü örneği göz önüne alındığında, akılda kalıcı olması için sembollerin geçmişten gelen bir görsel birikimi yansıtması, süreç içerisinde sürekliliği olması, yalın ve uygulanabilir semboller olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Bir milletin milli sembolü olacak olan grafik tasarım ürünü, anlam bakımından güçlü değerleri içermeli; sadece milli değerler içeren nesnelere üzerinde değil, aynı zamanda tüm bireyleri ilgilendiren ve yaşam içerisinde kullanılan nesnelere üzerinde de yer verilebilecek ölçüde yalın olmalıdır. Öyle yalın olmalıdır ki, o sembolü gören kişi, onu kimin yaptığıyla değil, neyi temsil ettiğiyle ilgilenmelidir.

TESEKKÜR (ACKNOWLEDGEMENTS)

Makale verilerinin elde edilmesi sürecinde değerli vakitlerini ve bilgilerini bizimle paylaşan PetričevićAilesi'nden İvića, Marija ve Ana Petričević'e, "Evangelical Theological Faculty Osijek"'den Asistan ve Gönüllü Branislav'a, Osijek kentinin önde gelen şahsiyetlerinden Miličić ile Jasmina Šapčanin'e, dünyaca ünlü Hırvat grafik tasarımcı Boris Ljubičić'e sonsuz teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Boris L., (2011), dünyaca ünlü Hırvat grafik tasarımcı.
2. Branislav Miličić (2011), "Evangelical Theological Faculty Osijek", Asistan ve Gönüllü.
3. Grakalić, M., (1990). Hrvatski Grb (Hırvat Sembolü) Zagreb ss:20
4. Grakalić, M., (1990). Hrvatski Grb: Zagreb. ss:20.
5. Jasmina Šapčanin (2011), Osijek kentininin önde gelen şahsiyetlerinden.
6. Kovačević, D., (2000). Hrvatska Baština Knjiga 1, Legende i predeje Hrvata2. (Efsaneleri ve Hırvat gelenekleri)ss. 40)
7. Kovačević, D., (2000). Hrvatska Baština Knjiga 1, Legende i predeje Hrvata2. (Efsaneleri ve Hırvat gelenekleri) ss:166
8. Petričević Ailesi: İvića, Marija, Ana Petričević'ler (2011).
9. Stančić, N. and Čaldarović, D.P., (2011) Provijest Hrvatskoga Grba (History of Croatian Coat of Arms / Hırvat Armasının Tarihi) Zagreb 2011 ss:10
10. Stančić, N. and Čaldarović, D.P., (2011) Provijest Hrvatskoga Grba (History of Croatian Coat of Arms / Hırvat Armasının Tarihi) Zagreb 2011 ss:63

- 11.** Stančić, N. and Čaldarović, D.P., (2011) *Provijest Hrvatskoga Grba (History of Croatian Coat of Arms / Hırvat Armasının Tarihi)* Zagreb 2011 ss:6